

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ในเขตภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบและวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและอุปสรรคของการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร 2) วิเคราะห์และประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ตามแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) จัดลำดับศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร และ 4) เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร ให้เกิดความยั่งยืน

สำหรับแบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวที่จะใช้ในการศึกษาจะครอบคลุมในประเด็นหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม/วัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการจำแนกการท่องเที่ยวตามผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ นันทนาการ องค์ความรู้ ธรรมชาติ อาหาร และที่พัก โดยสามารถจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ นันทนาการ องค์ความรู้ ธรรมชาติ ในขณะที่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวกลุ่มที่สองและสาม จะแสดงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ หรือผลิตภัณฑ์ซื้อขาย รวมทั้งบริการประจำจังหวัดนั้น ๆ ได้แก่ ที่พักโรงแรม และอาหาร ซึ่งแบ่งเป็น ร้านอาหารและประเภทของอาหารแนะนำต่าง ๆ ประจำจังหวัด ทั้งนี้การประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว จะถูกจัดทำขึ้นแยกตามแต่ละแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด ที่ผ่านการคัดเลือกเป็นตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในอันดับต้น ๆ ในแต่ละประเภทของแหล่งท่องเที่ยว (ตามความเห็นของกลุ่มตัวแทนประจำจังหวัดจากการจัดทำ Focus Group) ในขณะที่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทางด้านอาหารและที่พัก จะถูกคัดเลือกเป็นร้านอาหาร อาหารแนะนำ และโรงแรมที่พักในแต่ละจังหวัด

ในส่วนของการประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวนั้น จะเป็นการประเมินร่วมกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เกี่ยวข้องประจำจังหวัด ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ประกอบการ ภาครัฐ ชุมชน และหน่วยงานราชการประจำจังหวัด เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์การประเมินจะอ้างอิงจากคู่มือการพัฒนาและประเมินคุณภาพด้านการท่องเที่ยว จากสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้แบ่งศักยภาพออกเป็น 3 ด้าน คือ ศักยภาพด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยแบบประเมินที่ใช้ได้รับการตรวจทานจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้สร้างแบบสอบถามอย่างง่ายสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อเป็นการตรวจสอบและเปรียบเทียบผลการประเมินศักยภาพที่ได้

กับความคิดเห็นและความรู้สึกของคนอื่น ๆ ได้แก่ นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน และชุมชนในท้องถิ่นทั่วไป เป็นต้น

ทั้งนี้ ผลการประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปแยกตามแต่ละจังหวัดได้ดังนี้

จังหวัดชัยนาท

มีศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามเกณฑ์การประเมินของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีรายละเอียดแยกตามแต่ละประเด็น ดังนี้

ก. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง

- มีคะแนนศักยภาพสูงที่สุดในมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม)
- แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ องค์ความรู้ และนันทนาการ)
- แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ สวนนกชัยนาท
- แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ความรู้ที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ วัดปากคลองมะขามเฒ่า
- แหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ งานหุ่นฟางนก
- โดยรวมแล้วแหล่งท่องเที่ยวสองอันดับที่มีศักยภาพสูงที่สุดได้แก่ 1) สวนนกชัยนาท ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมงานหุ่นฟางนก และ 2) วัดปากคลองมะขามเฒ่า ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมงานแสงสีเสียงหลวงปู่ศุข

ข. ศักยภาพด้านที่พักอยู่ในระดับ ปานกลาง

- ที่พักที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ สุวรรณการ์เดนทรีรีสอร์ท และโรงแรมชัยนาทนันทน์

ค. ศักยภาพด้านอาหารอยู่ในระดับ ปานกลาง

- ร้านอาหารที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ร้านผัดไทยต้นตะขบ และร้านลาบเปิดชัยนาท
- อาหารภายในจังหวัดที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ส้มโอขาวแตงกวา และน้ำตาลปึกห้วยกรด

จังหวัดสิงห์บุรี

มีศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับ สูง ตามเกณฑ์การประเมินของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีรายละเอียดแยกตามแต่ละประเด็น ดังนี้

ก. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง

- มีคะแนนศักยภาพสูงที่สุดในมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม)
 - แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ความรู้
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ องค์ความรู้ และนันทนาการ)
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ ชุมชนเกษตรหนองลาด
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ความรู้ที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ วัดพระนอนจักรสีห์
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ งานรำลึกวีรชนบางระจัน
 - โดยรวมแล้วแหล่งท่องเที่ยวสองอันดับที่มีศักยภาพสูงที่สุดได้แก่ 1) วัดพระนอนจักรสีห์ และ 2) วัดพิบูลทอง
- ข. ศักยภาพด้านที่พักอยู่ในระดับ สูง
- ที่พักที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ โกสลดินท์ดาร์กอนรีสอร์ท และไฮยแสงพาเลซ
- ค. ศักยภาพด้านอาหารอยู่ในระดับ สูง
- ร้านอาหารที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ร้านไพบูลย์ไถ่ย่าง และร้านกั้งหันลม
 - อาหารภายในจังหวัดที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ปลาช่อนแม่ลา และกุนเชียง/หมูทุบ

จังหวัดสระแก้ว

มีศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามเกณฑ์การประเมินของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีรายละเอียดแยกตามแต่ละประเด็น ดังนี้

- ก. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง
- มีคะแนนศักยภาพสูงที่สุดในมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม)
 - แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ องค์ความรู้ และนันทนาการ)
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ อุทยานแห่งชาติปางสีดา/ตาพระยา
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ความรู้ที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ ตลาดโรงเกลือ
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ รร.ภาสกรสิวิทย์/พิธีสู่ขวัญควาย

- โดยรวมแล้วแหล่งท่องเที่ยวสองอันดับที่มีศักยภาพสูงที่สุดได้แก่ 1) อุทยานแห่งชาติปางสีดา/ตาพระยา และ 2) รร.กาสรกสิวิทย์ / พิธีสูขว์ญควาย
- ข. ศักยภาพด้านที่พักอยู่ในระดับ สูง
 - ที่พักที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ โรงแรมอินโดจีน และ รีสอร์ททิพย์ปะรุ
- ค. ศักยภาพด้านอาหารอยู่ในระดับ ปานกลาง
 - ร้านอาหารที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ร้านบ้านเสียง และร้านยายตำม
 - อาหารภายในจังหวัดที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ อาหารเวียดนามและชมพูเพชรคลองหาด

จังหวัดสมุทรสาคร

มีศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับ สูง ตามเกณฑ์การประเมินของงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมีรายละเอียดแยกตามแต่ละประเด็น ดังนี้

- ก. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับ ปานกลาง
 - มีคะแนนศักยภาพสูงที่สุดในมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม)
 - แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สุดคือ แหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการ
(เมื่อเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ องค์ความรู้ และนันทนาการ)
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ ศึกษาป่าชายเลน
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านองค์ความรู้ที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ แหล่งเบญจรงค์ดอนไก่ดี และศาลพันท้ายนรสิงห์
 - แหล่งท่องเที่ยวด้านนันทนาการที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือ งานรำลึกพันท้ายนรสิงห์
 - โดยรวมแล้วแหล่งท่องเที่ยวสองอันดับที่มีศักยภาพสูงที่สุดได้แก่ 1) แหล่งเบญจรงค์ดอนไก่ดี และ 2) ศาลพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมงานรำลึกพันท้ายนรสิงห์
- ข. ศักยภาพด้านที่พักอยู่ในระดับ สูง
 - ที่พักที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ บ้านคังน้ำรีสอร์ท และโฮมสเตย์บ้านเบญจรงค์
- ค. ศักยภาพด้านอาหารอยู่ในระดับ สูง
 - ร้านอาหารที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ ร้านบ้านคังน้ำ และร้านครัวลู่ญา

○ อาหารภายในจังหวัดที่ถูกประเมินให้มีศักยภาพสูงที่สุดสองอันดับแรกคือ กะปิ/กุ้งแห้ง และปลาทุ้มมะดัน

จากผลประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี สระแก้ว และสมุทรสาคร นั้น พบว่า ทั้ง 4 จังหวัด มีคะแนนศักยภาพสูงที่สุดเหมือนกันทุกจังหวัดในมิติด้านสังคม/วัฒนธรรม ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพของทั้ง 4 จังหวัด ควรมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอการท่องเที่ยวในเชิงสังคม/วัฒนธรรม เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ความสำคัญของศาสนา วัด สถาปัตยกรรม หรือ สิ่งก่อสร้างที่จะสะท้อนความศรัทธาของผู้คน รวมถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตในแบบดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้ สามารถสร้าง และพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวได้ โดยเน้นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวกับผู้คนในท้องถิ่น มีส่วนร่วม ที่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต่อเชื่อมกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในจังหวัดนั้น ๆ อยู่แล้ว การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ผู้รับผิดชอบในด้านการท่องเที่ยวในทุก ๆ กลุ่ม จะต้องใช้ข้อดี จุดเด่นนั้น มาพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่กลมกลืนผสมผสานระหว่าง การท่องเที่ยว และวิถีชีวิต สังคมชุมชน และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ไม่ควรเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน มากเกินไป แต่นักท่องเที่ยวควรมีกิจกรรมและการท่องเที่ยวในรูปแบบการเรียนรู้ และอยู่ร่วมอย่างผสมผสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตสังคมชุมชนท้องถิ่น ไม่มุ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทางด้านการตลาด จนลดความสำคัญในด้านอื่น ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมของทั้ง 4 จังหวัดนี้

สำหรับผลการประเมินศักยภาพที่ได้นี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวภาคกลางให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้แต่ละจังหวัดตระหนักถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมทั้งสามารถรับทราบศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของตนเองในหลากหลายมุมมอง ได้แก่ 1) มุมมองแยกตามแต่ละแหล่งท่องเที่ยว 2) มุมมองแยกตามแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 3) มุมมองในมิติ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม 4) มุมมองของผู้เกี่ยวข้องที่ประเมิน ได้แก่ ผู้ประกอบการ จังหวัด และนักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ผลการประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ ยังมีส่วนในการนำไปบูรณาการร่วมกับโครงการวิจัยย่อยที่ 2 และ 3 ซึ่งทำการศึกษาด้านการตลาด และการจัดการความรู้ ตามลำดับ โดยสามารถทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงโอกาสในการจัดทำแผนการตลาด การจัดอันดับศักยภาพ เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยว การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่ได้มีการพิจารณาครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม/วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากเกิดขึ้นในรูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนแล้ว จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเกิดความยั่งยืนได้อย่างยาวนานต่อไป